

магістрантів і студентів фізико-математичного факультету / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава : Астрія, 2020. С. 216–218.

4. Письма А. Ф. Лазурского. *А. Ф. Лазурский. Избр. труды по психологии*. Москва : Наука, 1997. С. 419.

5. Пирогов Н. И. Школа и жизнь. Избранные педагогические сочинения. Москва : Педагогика, 1985. С. 12, 198–209.

6. Сухомлинська О. В. Педагогіка Михайла Драгоманова – обличчям до України. *Освіта та педагогічна наука*. 2012. № 4. С. 63–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OsDon_2012_4_9 (дата звернення: 07.11.2021).

7. Щербань П. Розум і почуття дитини треба розвивати рідною мовою : нац.-родин. педагогіка Михайла Драгоманова. *Сільська школа*. 2005. 28 верес. (№ 35-36). С. 7.

Ігор ОНОПРИЄНКО

ФОРМИ І МЕТОДИ ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА У СУЧАСНОМУ ЗВО

Національно-патріотичне виховання молоді базується на вивченні родинно-спадкових цінностей, традицій українського народу, вивченні рідної мови, культури, історії України. Концепція національного патріотичного виховання передбачає наповнення змісту освіти національними духовними цінностями шляхом впровадження викладання рідною мовою, вивчення культури, історії [2]. У змісті освіти і виховання важливе місце відводиться вихованню молоді на історичних прикладах. В Україні завжди було почесною місією, традицією служба чоловіків в армії. У змісті виховання чільне місце повинно бути відведено вихованню поваги до служби в армії, вшануванню пам'яті Героїв Небесної Сотні, тисяч військових, добровольців, волонтерів, лікарів, які полягли в боротьбі за суверенітет, свободу і територіальну цілісність України. Виховання національно-патріотичних почуттів у молоді нерозривно пов'язане з вихованням шанобливого ставлення до державних символів: Герба, Гімну, Прапора [3].

Реалізація визначених завдань патріотичного виховання молоді відбувається шляхом спільної діяльності і діяльного спілкування між викладачем ЗВО і студентом. Виховання як соціальний феномен і категорія, означає вічний процес, який забезпечує передачу соціального досвіду попередніх поколінь молоді, що допомагає їм у самостійній роботі при виконанні державних і громадських доручень.

Складний процес патріотичного виховання уможливорює використання широкого спектру різноманітних форм роботи. Їх вибір залежить від змісту, завдань виховної роботи, проектування, одержання прогнозованих або очікуваних результатів від проведеної роботи (як в теперішньому часі, так і в майбутній перспективі).

Форми організації виховної роботи, залежно від цілі, мети, часу проведення заходу, визначають характер; взаємодію викладача і здобувача. Обрана форма роботи у поєднанні з методами дає можливість досягти мети в далекій чи близькій перспективі.

Форми роботи поділяються на прямі і непрямі. Прямі форми виховання – це делікатна, тактовна форма безпосереднього спілкування викладача зі студентами, за допомогою якої можливо ефективно вплинути на психіку словом, прикладом, поглядом. Непряма форма виховного впливу викладача здійснюється в час проведення лекцій, конференцій, семінарів, коли викладач, спілкуючись зі студентами використовує такі засоби як книги, навчальні посібники, кінофільми, телебачення, музику, Інтернет та соціальні мережі та інші досягнення ІТ-технологій, колективну думку під час виступів студентів, обговорень означених проблем з обраної теми.

Залежно від кількості учасників, охоплених тим чи іншим видом роботи, групуємо за кількісними ознаками:

- *масові* (тематичні вечори, зустрічі з видатними людьми, лекції, дискусії, диспути, конференції, семінари, вебінари, тижні з різних предметів, огляди, конкурси, олімпіади, туризм, фестивалі, виставки стінної преси, відкриті столи, інтелектуальні аукціони);
- *колективні або практичні* (творчі групи, осередки, екскурсії до музеїв, свята, флешмоби);
- *групові або інтегративні* (студентські клуби, фестивалі, гуртки, художня самодіяльність, робота з періодичною пресою, випуск інтернет газети, підготовка радіо- і телепередач, екскурсії, походи);
- *індивідуальні* (доручення, творчі завдання, звіти, індивідуальна робота тощо);
- *наочні* (музеї університету, тематичні стенди, інтерактивні дошки тощо).

За критерієм опрацювання джерел і використання засобів виховання форми виховної роботи можна згрупувати так:

- словесні;
- практичні;
- наочно-психологічні.

Усі форми при використанні доповнюють одна одну.

Суть використання вказаних форм в тому, що, окрім теоретичних знань, студенти отримують досвід основ практичного застосування знань і формування патріотичних почуттів відданості Батьківщині, національної гідності, свідомого ставлення до себе й інших. Використання широкої палітри різних форм виховної роботи зі студентами є дуже важливим шляхом досягнення очікуваних результатів і поставленої мети в системі формування фахових компетентностей майбутнього викладача у поєднанні з вихованням почуттів патріотизму, любові до Батьківщини.

Форми організації виховної роботи мають дієвий вплив тільки у поєднанні з методами. *Методи* виховання – це шляхи і способи співпраці викладача і здобувача вищої освіти з метою досягнення означених виховних цілей. Методи виховання – «сукупність найбільш загальних способів розв’язання виховних завдань і здійснення виховних взаємодій, способів взаємопов’язаної діяльності вихователів і вихованців, спрямованих на досягнення цілей виховання» [2, с. 206]. Метод виховання – це сукупність засобів і прийомів виховного впливу на особистість, групу, колектив з метою одержання запланованого результату. Методи виховання в педагогіці підрозділяють на чотири групи: методи формування свідомості; методи формування суспільної поведінки; методи стимулювання і методи самовиховання.

Це умовна класифікація, методика виховання повинна бути живою, а не шаблонною, тому творчий підхід до вибору методів виховання, слугує запорукою успіху у досягненні хороших результатів. Систему методів виховної роботи складають метод особистого прикладу, вправ, привчання, переконання, навіювання, змагання, конкуренції, заохочення, покарання, осуду. Процес спілкування передбачає використання таких методів як: метод проєктів, інтерактивні технології, розповідь викладача, бесіда, міні-дискусія, опитування, інтерв’ювання, анкетування.

Оскільки патріотизм як поняття характеризується єдністю думок, почуттів і конкретної діяльності, тому необхідно звертати увагу на формування емоцій, інтелекту, щоб у взаємодії з практичною діяльністю розвивалася повага до символів Батьківщини, до її законів і поєднувалася з проявами власних патріотичних почуттів у щоденному житті.

Для одержання позитивного результату здобувачі не повинні бути пасивними сприймачами інформації, а навпаки, вони повинні проявляти активність, їм корисно вчитись слухати, одержувати навички коректного спілкування, вчитись дискутувати,

полемізувати, при обговоренні гострих питань, чітко аргументувати свою позицію, порівнювати різні точки зору, аналізувати інформацію.

Засобами виховання можуть вважатися всі компоненти, які впливають на особистість майбутнього викладача: живе слово, підручники, методичні посібники (в т. ч. електронні); художня література, твори мистецтва, джерела масової інформації і т. інше. Прийоми виховання трактуються як часткові елементи методу в певних умовах спілкування викладача та здобувача. Прийом деталізує, уточнює, підсилює дію методу. Проте між цими поняттями чіткої межі не має.

Отже, *форми, методи й засоби* патріотичного виховання молоді залежать від стану духовно-морального клімату в суспільстві, традицій, надбань попередніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
2. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді від 27.10.2009. Офіційний сайт Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту. URL: https://naps.gov.ua/uploads/files/concept_patriot.docx (дата звернення: 26.08.2021).
3. Національно-патріотичне виховання. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robota-ta-zahist-prav-ditini/nacionalno-patriotichne-vihovannya> (дата звернення: 26.08.2021).

Олена РОМАНОВИЧ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА

Підготовка майбутнього викладача до професійної діяльності пов'язана з виробленням професійних якостей у здобувачів вищої освіти. Завдання особистісного формування майбутнього викладача набуває пріоритетного значення, що дає нам змогу визначити комплекс психолого-педагогічних умов, які допомагатимуть формуванню майбутніх викладачів. У процесі формування особистісної зрілості, готовності студента до виконання професійних обов'язків необхідно перш за все, чітко уявлення викладачів про цілі і завдання формування у студентів особистої зрілості.

Необхідно спрямувати зусилля на реалізацію трьох типів завдань, які характеризують наступні аспекти професійної готовності особистості: емоційно-ціннісний, пізнавальний і поведінковий.

Реалізуючи завдання, пов'язані з емоційно-ціннісними аспектами, виникає необхідність звернути увагу на формування професійних якостей своєї спеціальності, почуттів, відношення до себе, до оточуючих, до суспільства і до держави України в цілому (відчуття значимості професії майбутнього педагога, почуття поваги до співвітчизників, до себе, почуття любові до Батьківщини, зацікавленості життям міста, наявності розуміння потреби його поліпшення, відношення до демократичних цінностей, які б слугували мотивом власної поведінки, почуття поваги, толерантності до інших громадян, забезпечення їхніх прав, готовності до соціальної взаємодії, солідарності з іншими громадянами, осудження проявів насильства й нетерпимості, проявів антигуманної поведінки).

Пізнавальна сфера особистісної зрілості молодих спеціалістів характеризується формуванням: системи основоположних політичних, правових, економічних, соціальних, екологічних знань, понять про відносини людини і суспільства, системи поглядів, які регулюють власну модель соціальної поведінки, формування свідомості студентів як «громадян світу», здатних сприймати інших людей планети, уміння критично й об'єктивно оцінювати дії влади, відповідно до понять демократії, уміння робити